

SZENT ADALBERT

Április 23.

**Libice (Kelet-Csehország), 956 körül +Tentikken (Danzig közelében), 997. április 23.*

Adalbert kora a német-római szent birodalom fölemelkedésével és a keletnémet területek evangelizálásának kezdetével esik egybe. A germánok és a szlávok, a kereszténység és a pogányság közötti egyre gyakoribb összeütközések kora ez, bizonyos tekintetben a későbbi közép- európai feszültségeknek, a kelet-nyugat ellentétének előrevetett árnyéka és előíze.

Adalbert származásában is megjelenik ez a polaritás. Ereiben apja, a cseh Szlavnik fejedelem részéről szláv, anyja, Adilburg részéről pedig szász, tehát germán vér folyt. A jó megjelenésű kis Vojtechet (így hívták) már származása miatt is kitűnő világi pályára szánták, de szellemi adottságai is jóval az átlag fölé emelték. Isten azonban áthúzta az emberi számításokat, mert nagyobb dolgot akart vele és képességeivel megvalósítani: magasztos apostoli hivatásra választotta ki. Súlyos betegséggel látogatta meg tehát a fiút, s a szülők fölismerték a jelet: a gyermeket Isten lefogalta magának, az ő szent szolgálatára kell tehát adni.

Így került a fölgyógyult fiú 972-ben a magdeburgi dóm jónevű iskolájába, hogy itt készüljön a papi hivatásra. Vallásosságával és okosságával kitűnt társai közül. Bérmláskor vette föl az Adalbert nevet pártfogója, a magdeburgi érsek iránti tiszteletből. Az érsek halála után, 981-ben visszatért Prágába, ahol az első prágai püspök, Dietmar szentelte pappá. 983-ban, Dietmar halála után a püspökség alapítója, II. Boleszláv fejedelem, a papság és a nép egy akarattal Adalbertet választotta püspökévé. Daliás alakja, főnemesi származása, cseh nemzetisége, a társadalmi érintkezésben való jártassága, szelídsége és képzettsége mind-mind jó ajánlólevél volt számukra. II. Ottó császár is jóváhagyta a választást. Adalbert családi kapcsolatait (anyja I. Henrik rokona volt) és német műveltségét tekintve ez érthető is. Különben sem akart ellentmondani az általános óhajnak, hogy ti. a püspökségnek hazai gazdája legyen. Így a veronai birodalmi gyűlésen 983. február 22-én beiktatták őt. A mainzi érsek, Willigis szentelte püspökké még ugyanazon esztendő június 29-én.

Az otthoni fogadtatás örömmámorával szöges ellentétben állt a pásztor és a nyája között csakhamar megszülető feszültség. Adalbert befelé forduló természete, kolostor csendjére vágyódó lelke nem volt fölkészülve arra a küzdelemre és keménységre, melyet e félig civilizált és megtért nép vezetése, a sok pogány maradvány kiirtása (soknejűség, rabszolgatartás, varázslás, papok nősülése stb.) igényelt. Az állandó sikertelenségek, a hol innen, hol onnan fölbukkanó ellenállás megérlelték benne az elhatározást: 988-ban Rómába ment a pápához, s kérte, engedje őt zarándokként Jeruzsálembe, hogy ott szegényen és magányosan szolgálja az Urat. A montecassinói apát tanácsára változtatta meg a tervét, s lett bencés szerzetes 990-ben a Rómában fekvő aventinói görög kolostorban.

A csehek azonban a mainzi érsekkel szövetkezve ismét megostromolták kéréseikkel. A pápa és az apátja iránti engedelmességből Adalbert ismét Prágába készült. A római kolostorból magával vitte 12 társát, s megalapította velük a brevnovi apátságot. Ez az apátság idővel igazi szellemi-lelki középponttá lett: sok püspököt, apátot, szerzetest adott Cseh-, Morva-, Lengyel- és Magyarországnak, számos misszionáriust küldött Oroszországba. Évszázadokon keresztül a keresztény vallás és kultúra sugárzó központja volt a nyugati szlávok számára.

Adalbert már ezzel az egyetlen alapításával is kitörölhetetlenül beírta nevét Európa civilizációjának és hittedjesztésének történetébe.

Az otthoni állapotok azonban nemigen javultak. A sok ünnepeles ígéletből nem lett semmi. Alig törődtek az egyházi előírásokkal (pl. menedékjoggal) és a lekipásztorok erőfeszítéseivel. Adalbert akarva, nem akarva belekeveredett a szlavnikidák (saját családja) és a premyslidák közt dúló harcba. A békére és kiengesztelődésre törekvő püspök ismét föladata az egyenlőtlen harcot, s részben önként, részben kényszerítve, ismét elhagyta Prágát.

994--995-ben Magyarországon térített. Ő keresztelte és bérmálta meg többek között Szent Istvánt. Máig is ő az esztergomi egyházmegye védőszentje. 996-ban megint visszatért római kolostorába. Ez év májusában koronázták császárrá III. Ottót, akire mély benyomást tett Adalbert őszinte és komoly vallásossága, jámborsága. Barátok lettek.

Ismét kiragadták szerzetesi magányából: a pápa, a császár, az érsek erélyesen sürgette, hogy folytassa prágai tevékenységét. A bencés szerzetes számára szent volt az engedelmesség. Hazafelé menet elkísérte III. Ottót Németországba, és hosszabb ideig nála maradt Mainzban. Jelentős része volt a császár vallásos és politikai gondolkodásának formálásában; megnyerte őt a keleti misszió ügyének is. Útközben kapta a hírt, hogy legközelebbi rokonait Csehország hercege, II. Boleszláv kegyetlenül meggyilkoltatta. Látva, hogy a családja nyújtotta támogatás semmivé lett, s nemzetségének esküdt ellensége került hatalomra, az eredményes munkát teljesen reménytelennek tartotta. Úgy látta, hogy a Prágába vezető út lezárult előtte. Prága helyett tehát Lengyelországba ment, és megalapította Meseritz kolostorát. Chrobry Boleszláv fejedelem támogatta, hogy továbbutazhassék az északon élő balti törzsekhez (Pruzzi, Prussen, később Preussen = poroszok), akik még nem kerültek érintkezésbe a civilizált világgal, s pogányság, erkölcsi elvadultság uralkodott közöttük. Adalbert 996/997 telén térített közöttük, de munkájának olyan leküzdhetetlen akadályai voltak, hogy úgy döntött, társaival együtt elhagyja a terméketlen ugart, és a litvánokhoz megy misszionálni. De mielőtt még elindulhatott volna, a pogányok egy lándzsával megölték: 997. április 23-án halt vértanúhalált Krisztusért a Nagat és az elbingi Weichsel közti Tentikkennél. Itt nyerte el ez a valóban szent élet a koronáját, a nagy célt, amely után ő is, mint minden tökéletességre törekvő keresztény, annyira vágyott.

A lengyel herceg kiváltotta testét a gyilkosoktól, és Gnieznóban temette el. Már 999-ben a szentek sorába iktatta őt Szilveszter pápa. Sokan elzarándokoltak csodatévő sírjához, többek között barátja, III. Ottó császár is (1000). A császár, élve az alkalommal, Gnieznót a szent iránti tiszteletből érsekséggé avatta. És ami életében nem adatott meg Adalbertnek, hogy Prágában otthont és békés nyugalmat találjon, azt megadta az utókor a földi maradványainak, melyeket 1030-ban vittek a csehek Prágába. Adalbert tisztelete azóta nőttön nő, s a prágaiak hazájuk védőszentjét tisztelik benne.

katolikus.hu/szentek

Szent Adalbert püspök és vértanú

április 23.

Szent Adalbertre emlékezünk liturgikus emléknapján. A vértanú püspök 994–995-ben járt Magyarországon, ő keresztelte és bérmalta meg Szent Istvánt. Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye védőszentje.

Adalbert Kelet-Csehországban született 956 körül. Születésekor a Vojtech nevet kapta. Apja cseh fejedelem volt, anyja szász származású. 972-től a magdeburgi dóm iskolájában tanult. Bérmalásakor vette föl az Adalbert nevet pártfogója, a magdeburgi érsek iránti tiszteletből. Prágában szentelték pappá. A 980-as évek második felében a cseh város püspöke lett.

Adalbert befelé forduló természete, kolostor csendjére vágyódó lelke azonban nem volt fölkészülve a küzdelemre és keménységre, melyet egy félig civilizált és megtért nép vezetése igényelt. Az állandó sikertelenségek, a nép ellenállása megérelték a püspökben az elhatározást: 988-ban Rómába ment a pápához, s kérte, engedje őt zarándokként Jeruzsálembe, hogy ott szegényen és magányosan szolgálja az Urat. A montecassinói apát tanácsára aztán megváltoztatta tervét, Rómába ment, és 990-ben bencés szerzetes lett az aventinusi Szent Alessziusz és Bonifác-kolostorban.

A csehek azonban hamarosan hazahívták. A pápa és az apátja iránti engedelmességből Adalbert 993-ban ismét visszatért Prágába. A római kolostorból magával vitte tizenkét társát, s megalapította velük a brevnovi apátságot. Ez az apátság idővel szellemi-lelki középponttá lett: sok püspököt, apátot, szerzetest adott Cseh-, Morva-, Lengyel- és Magyarországnak, és számos misszionáriust küldött Oroszországba. Évszázadokon keresztül a keresztény vallás és kultúra sugárzó központja volt a nyugati szlávok számára. Adalbert már ezzel az egyetlen alapításával is kitörölhetetlenül beírta nevét Európa civilizációjának és hitehírtésének történetébe.

A csehországi állapotok azonban nem javultak. A békére és kiengesztelődésre törekvő püspök ismét elhagyta Prágát. 994–995-ben Magyarországon térített. Ő keresztelte és bérmalta meg többek között Szent Istvánt.

996-ban visszatért római kolostorába. Ez év májusában koronázták német-római császárrá III. Ottót, akire mély benyomást tett Adalbert őszinte és komoly vallásossága, jámborsága. Barátok lettek. A pápa, a császár, az érsek ekkor már együtt sürgették Adalbertet, hogy folytassa prágai tevékenységét. A bencés szerzetes számára szent volt az engedelmesség. Hazafelé menet elkísérte III. Ottót Németországba, és hosszabb ideig nála maradt Mainzban.

Jelentős része volt a császár vallásos és politikai gondolkodásának formálásában; megnyerte őt a keleti misszió ügyének is.

Útközben kapta a hírt, hogy legközelebbi rokonait Csehország hercege, II. Boleszláv kegyetlenül meggyilkoltatta. Látva, hogy a családja nyújtotta támogatás semmivé lett, s nemzetségének esküdt ellensége került hatalomra, az eredményes munkát teljesen reménytelennek tartotta. Úgy látta, hogy a Prágába vezető út lezárult előtte.

Ezért Lengyelországba ment, és megalapította Meseritz kolostorát. 996–997-ben az északi balti törzsek között végzett missziós munkát. Ezt követően a litvánok közé készült, azonban 997. április 23-án a Visztula torkolatának vidékén pogány poroszok megölték.

A lengyel herceg kiváltotta testét a gyilkosoktól, és Gnieznóban temette el. Már 999-ben a szentek sorába iktatta II. Szilveszter pápa, s ezt követően, 1000-ben engedélyezte az önálló, Gniezno székhelyű lengyel egyháztartomány létrehozását.

magyarkurir.hu

Prágai Szent Adalbert

Prágai Szent Adalbert (csehül: *Svatý Vojtěch*, lengyelül: *Święty Wojciech*), (957 körül – Pomeránia, 997. április 23.) Prágapüspöke, Magyarország és Poroszország hittérítője, keresztény mártír. 997-ben hittérítő útján halt mártírhalált a mai Lengyelországészaki részén.

Vojtěch feltételezhetően Csehország keleti részén született.^{[megj 2]^[1]} Féltestvére Szent Gaudentius, Gniezno érseke volt. Nyolc éven át tanult Magdeburgban. Bértváláskor vette föl az Adalbert nevet pártfogója, a magdeburgi érsek iránti tiszteletből.

Prágai püspöksége

981-ben tért vissza Prágába, ahol eleinte könnyelmű világi életet élt. 983-ban a haldokló Dietmar prágai püspök lelki vívódásai hatására megtért és vezeklésbe kezdett. II. Boleszláv cseh fejedelem őt jelölte Dietmar utódául és Prága püspöke lett.^[2]

Hatalmas volt az egyházmegyéje: északon Sziléziáig, Felső-Lausitzig és az Oderáig, keleten Krakkóntúl, a Bug folyóig, nyugaton a bajor és cseh erdőig, míg délen Magyarorszáig terjedt. Ez a hatalmas, nem teljes egészében keresztény vallású terület akkoriban a cseh Přemysl család uralkodási területének felelt meg, kiegészítve a valamikori morva püspökség területével. A politikai helyzet 989 után megváltozott, amikor a Piast-dinasztia (I. Mieszko és fia, Vitéz Boleszláv) meghódították Sziléziát és Krakkót és birodalmukat az Odera folyóig kiterjesztették.

Római tartózkodása

Világi környezetének a pogányságban való megmaradása, többnejűsége, a főurak hatalmaskodása, a papok engedetlensége miatt 989-ben püspöki székét elhagyva Rómába

ment, ahonnan a XV. János pápa engedélyével szentföldi zarándoklatra indult, de a gaetai görög remete, Szent Nílushatására visszafordult és öt évig, 994-ig az aventinusi Szent Elek és Bonifác-apátságban élt bencés és bazilita szerzetesek között. ^[3]

Második prágai tevékenysége

994-ben II. Boleszláv és Willigis mainzi érsek visszarendelték Rómából Prágába. A fejedelem öccse és a cseh Radla, korábbi magdeburgi tanuló társa személyesen mentek érte Rómába. ^[4]

Európai utazásai

Adalbert ismét összekülönbözött a cseh világiakkal pogány életük és a templomi menedékjog véres megsértése miatt. 995-ben Magyarországon és Ravennán keresztül ismét Rómába ment, vissza az aventinusi monostorba, ahol örömmel fogadták. ^[5]

Magyarországon Géza fejedelem udvarában. ^[6] Géza és Adalbert szövetsége mind külpolitikai, mind egyházpolitikai szempontból jelentős volt. Ezt támasztja alá, hogy Szent István nagylegendája István megkeresztelését is Szent Adalbertnek tulajdonítja, ami valószínűleg nem felel meg a valóságnak, de bizonyítja Szent Adalbert magyarországi munkájának egyháztörténeti jelentőségét. ^[7]

Ravennában többször is éjszakába nyúló beszélgetéseket folytatott a 17 éves III. Ottó német-római császárral, akire nagy hatást tett vallási fellángolásaival. A mainzi érsek közben sürgette Prágába való visszatérését, ő viszont halogatta ezt, ekkor már inkább a vértanúságra vágyott. Előbb Franciaországban látogatott meg szent helyeket, majd Mainzban az érsek és a császár elé járult, innen Szászországba ment. ^[8]

A Sziléziáért dúló küzdelemben Adalbert kompromisszumot kötött a Piast-dinasztiával. ^[forrás?] Minthogy mindez a csehek érdekeit sértette, II. Boleszláv cseh fejedelem Adalbert családjára fordult és 995-ben megtámadta a püspök székhelyét, Libicét és megölette az ott tartózkodó négy Slavník-fiút családjukkal együtt, kiirtva a püspök egész rokonságát, végleg leszámolva a rivális cseh dinasztiával. ^[9]

Lengyelországi tevékenysége

Adalbert ezután nem térhetett vissza Szászországból Prágába, hanem Vitéz Boleszláv lengyel fejedelem udvarába ment. Megalapította a meseritzi apátságot, amelynek apátjává Anasztáz-Asztrikot, későbbi esztergomi majd kalocsai érseket tette meg. Magyarországra írt Radlának, hogy szökjön meg, Sarolt fejedelemasszonynak pedig, hogy engedje el őt. Radla-Sebestyén azonban inkább a magyar udvarban maradt, ahol szerették őt és később esztergomi érsekké tették. ^[10]

Halála

997-ben Boleszláv fejedelem Adalbertet és egyetlen életben maradt öccsét, Szent Gaudentiust a pogány poroszok térítésére küldte, ahol vértanúhalált szenvedtek a Visztula torkolata vidékén. Testét Boleszláv nagy pénzen visszaváltotta, s ezzel elindította Szent Adalbert kultuszát.